

RAPORT DE MONITORIZARE

A ÎNCĂLCĂCĂRILOR PREVEDERILOR
CODULUI INTERNAȚIONAL DE MARKETING
AL SUBSTITUENȚILOR DE LAPTE MATERN

RAPORT DE MONITORIZARE

A ÎNCĂLCĂCĂRIILOR PREVEDERILOR CODULUI INTERNAȚIONAL DE MARKETING AL SUBSTITUENȚILOR DE LAPTE MATERN

Introducere

În perioada mai – iulie 2012 Fanfara PR, împreună cu un grup de voluntari, a realizat monitorizarea unor practici de marketing ale companiilor producătoare și distribuitoare de produse ce cad sub incidența Codului. În legătură cu realizarea acestei investigații trebuie făcute următoarele precizări:

Cercetarea a fost eminentamente calitativă și a urmărit să răspundă la o singură întrebare: Este în prezent, încălcat Codul Internațional de Marketing al Substituenților de Lapte Matern, în România? Subsecvent obținerii unui răspuns afirmativ la această întrebare s-a intenționat să se identifice și încălcări ale legislației naționale și europene derivate din prevederile Codului. Și în această situație s-a urmărit doar parametrul calitativ: dacă există sau nu încălcări ale legislației menționate și nu s-a intenționat identificarea încălcării specifice a anumitor articole de legislație și nici identificarea cu precădere al unor firme aflate în culpă. În ceea ce privește apariția mai frecventă a anumitor firme aceasta se datorează nu doar practicilor agresive de marketing ci și cotei mai mari de piață și ofertei mai diversificate (mai multe produse pentru mai multe grupe de vârstă).

Această investigație a devenit necesară ca urmare a acțiunilor de lobby ale Coaliției pentru nutriția adecvată a sugariilor și copiilor de vârstă mică pe lângă parlamentarii români care urmează să ia în discuție Plx 734/2011. Acest proiect de lege urmează să traducă în legislația națională prevederile Codului Internațional de Marketing al Substituenților de Lapte Matern și ale rezoluțiilor ulterioare ale Adunării Mondiale pentru Sănătate.

Toate celelalte date obținute se pot constitui într-un corp de informații suplimentare, dar fără pretenția de a putea elabora și trage concluzii privind amploarea fenomenului, frecvența încălcărilor sau orice alte interpretări cantitative.

Metodologia de investigație

Au fost realizate:

- analize ale etichetării produselor ce cad sub incidența Codului (reglementată atât prin legislația europeană - Directiva 2006/141/CE privind formulele de început și formulele de continuare ale preparatelor pentru sugari cât și prin legislație națională – Ordinul comun al Ministrului sănătății și familiei și al Ministrului agriculturii, alimentației și pădurilor nr. 387/251/2002 pentru aprobarea Normelor privind alimentele cu destinație nutrițională specială),
- analize ale publicațiilor adresate mamei și materiale informative ale lanțurilor de farmacii
- interviuri cu mamele pentru a analiza practicile de abordare a publicului larg ale fabricanților și distribuitorilor
- analize ale practicilor de marketing în magazine de cartier, supermarketuri și farmacii (de cartier și aparținând unor lanțuri internaționale)

Nu au fost investigate încălcările Codului în sistemul de sănătate.

Pentru înregistrarea încălcărilor Codului au fost folosite formularele de monitorizare rapidă dezvoltate de IBFAN, cuprinse în SIM, Standard IBFAN Monitoring Manual & Forms

La finalul acestui document se află anexate trei tabele rezumative referitoare la primele trei analize; în ceea ce privește analiza practicilor de marketing este atașat un set de fotografii.

Grupul de voluntari care a analizat respectarea prevederilor Codului a fost format din: Sînziana Ioniță Ciurez, Mara Popescu, Gabriela Samoilă, Cristian Nistor. Ei au fost instruiți de către UNICEF și Fanfara PR. Sesiunile de formare au inclus prezentări asupra scopului Codului, istoria, recomandările ulterioare, tehnici de monitorizare și exerciții de monitorizare în conformitate cu metodologia și recomandările IBFAN.

Ca material de referință a fost folosit pachetul de formare al IBFAN, *Making Sense of the Code, Code Training Manual, Trainer's Guide și Handouts*, ediția din septembrie 2006.

Analiza și interpretarea datelor a fost realizată de dr. Anemona Munteanu și Mihaela Sandu.

Rezultate

Prin prisma analizei **etichetării produselor** (reglementată de Ordinul comun al Ministrului Sănătății și Familiei și al Ministrului Agriculturii, Alimentației și Pădurilor nr. 387/251/2002 pentru aprobarea Normelor privind alimentele cu destinație nutrițională specială și Directiva 2006/141/CE privind formulele de început și formulele de continuare ale preparatelor pentru sugari) au fost înregistrate următoarele încălcări:

- **Recomandări inadecvate vârstei:** ceaiuri începând cu prima săptămână de viață, pape sau cereale recomandate copiilor sub 6 luni
- **Fotografii de copii pe cutii cu lapte formulă** destinate alimentației copiilor sub 1 an.
- **Afirmațiile despre superioritatea laptelui de mamă** este poziționată în zone unde se citește mai greu. Un rezumat al încălcărilor înregistrate se afla în tabelul atașat acestui document.

Prin prisma analizei **mass media tipărite** (reviste pentru femei și broșuri informative ale lanțurilor farmaceutice) s-au constatat următoarele:

- Un mare volum de reclame dedicat produselor care cad sub incidența Codului, cu o frecvență mai mare a reclamelor la produsele producătorilor ce dețin o cotă mai mare de piață.
- Prin apariția în aceste reclame a unor fotografii ale cutiilor de produse practic încălcările Codului prezentate mai sus apar și în mass media tipărită
- La cele semnalate anterior se adaugă promovarea unor oferte speciale cu reduceri de prețuri, promoții și vânzări speciale. Un rezumat al încălcărilor înregistrate se afla în tabelul atașat acestui document.

Prin prisma analizei **interviurilor cu mamele** au reieșit următoarele aspecte:

- Personalul medical, cu precădere din maternități, face recomandări și distribuie eșantioane sau mostre gratuite de lapte formulă. Nu întotdeauna recomandările au justificare medicală iar uneori recomandarea de lapte formulă este prima soluție la o problemă reală dar care se poate rezolva prin susținerea și educarea mamei (lapte insuficient)
- Există și mame care oferă copiilor lor substituenți de lapte matern sub influența reclamelor, a sfaturilor de la prietene sau a informațiilor culese de pe internet. Un rezumat al încălcărilor înregistrate se afla în tabelul atașat acestui document.

² Trebuie menționat că fotografiile de copii apar cu precădere pe produsele Danone (marca Milupa) și este singura companie care are fotografii pe cutiile cu lapte formulă destinat copiilor sub 6 luni.

Concluzii

Din cele prezentate mai sus se pot trage următoarele concluzii:

În România prevederile Codului Internațional de Marketing al Substituenților de Lapte Matern sunt încălcate de majoritatea producătorilor și distribuitorilor importanți.

Încălcările vizează atât prevederile Codului cât și ale Directivelor Europene și legislației naționale.

În acest context se impune adoptarea cu celeritate a legislației naționale care să reglementeze marketingul substituenților de lapte matern, crearea de mecanisme și structuri, precum și alocarea de fonduri care să asigure implementarea legii și monitorizarea respectării ei.

La cele de mai sus se adaugă un grad de neinformare atât a specialiștilor cât și a publicului la cu privire la beneficiile alăptării, la susținerea mamei pentru a alăpta, la susținerea mamei pentru a alege modalitatea de hrănire a copilului ei. Apare ca evident un grad redus de dezvoltare a abilităților parentale

Recomandări

În contextul rezultatelor și al concluziilor prezentate mai sus, autorii raportului recomandă o serie de intervenții multipalier:

La nivel legislativ – continuarea eforturilor de lobby demarate de UNICEF pentru adoptarea Legii Codului, împreună cu legislația secundară, în cel mai scurt timp posibil

La nivel de politici publice – colaborarea cu Ministerul Sănătății și cu Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale pentru elaborarea unor politici publice de sănătate în comunitate în care susținerea alăptării să fie parte a unui program mai larg destinat îmbunătățirii nutriției și îngrijirii copilului și îmbunătățirii abilităților parentale

La nivel instituțional

- colaborarea cu Ministerul Sănătății și instituțiile abilitate de acesta, cu structuri centrale și locale ale altor ministere, cu ONG-uri în crearea unei structuri naționale responsabile de gestionarea aplicării prevederilor Legii și monitorizării respectării ei;
- colaborarea cu organismele menționate mai sus pentru crearea unui mecanism de monitorizare și aplicare de penalități atunci când se constată încălcări ale legii și pentru crearea unui corp de monitori instruiți
- Colaborarea cu Ministerul Sănătății pentru identificarea resurselor financiare și a mecanismelor de alocare și gestionare a acestora

La nivel academic – realizarea unor cercetări sau studii care să identifice cauzele comportamentului referitor la prevederile Codului ale profesioniștilor, mamelor, personalului medical pentru a putea elabora programe de informare și educație care să ducă la schimbarea comportamentelor care descurajează alăptarea.

TABEL REZUMATIV ALE ÎNCĂLCĂRILOR CODULUI**Etichetare**

Data observării 10 aprilie 2012

Locul: București; produsele analizate au fost achiziționate din magazine en detail, farmacii ce cartier sau ale marilor lanțuri distribuție, supermarketuri.

Echipa de culegere a datelor și analiză a fost formată din:

Mara Popescu
Sânziana Ioniță Ciurez
Gabriela Samoilă

Cristian Nistor
Mihaela Sandu, Fanfara PR
Anemona Munteanu, UNICEF

Nr. crt	Descrierea încălcării (se includ antetul sau sloganul)	Cine încalcă Codul și cum?			
		Compania	Marca	Tipul de produs ⁱ	Tipul de încălcare ⁱⁱ
	Imagine copil	Danone	Milupa	Aliment complementar	Etichetare inadecvată
	Imagine copil	Danone	Milupa	Aliment complementar	Etichetare inadecvată
		Humana	Piure	Aliment complementar	Etichetare inadecvată
		Hipp	Cereale (orez)	Aliment complementar	Etichetare inadecvată
		Nestle	Nestle piure	Aliment complementar	Etichetare inadecvată
		Hipp	Combiotic	Lapte formulă	Etichetare inadecvată
		Hipp	Organic	Formulă de continuare	Etichetare inadecvată
	Imagine copil	Danone	Milupa	Formulă de continuare	Etichetare inadecvată
		Nestle	Nan	Formulă de continuare	
				Lapte formulă	
		United Pharmaceuticals	Novalac	Formulă de continuare	
		Humana	HN	Lapte formulă	
	Promovare în magazine	Humana	Tee	Altele (ceai)	Promovare în magazine
	Imagine copil	Fares	Baby calm	Altele (ceai)	Etichetare inadecvată
	Mostră gratuită	Chicco	Physio	tetină	Eșantion gratuit
	Mostră gratuită	Tigex	Air control	Tetină	
	Mostră gratuită			Biberon	Eșantion gratuit

ⁱ Tipul de produs: **A.** Lapte formulă; **B.** Formulă de continuare; **C.** Aliment complementar; **D.** Biberon și tetină; **E.** Altele (vă rugăm specificați)

ⁱⁱ Tipul de încălcare: **A.** Publicitate; **B.** Promovare comercială în unitate sanitară; **C.** Contact al companiei cu mamele; **D.** Donații de produse către unitățile sanitare; **E.** Eșantioane gratuite; **F.** Cadou făcut unui cadru sanitar; **G.** Cadou făcut mamei; **H.** Etichetarea inadecvată; **I.** Promovare în magazine; **J.** Sponsorizare; **K.** Altele (vă rugăm specificați, folosiți o coală suplimentară dacă este nevoie)

TABEL REZUMATIV ALE ÎNCĂLCĂRILOR CODULUI

Etichetare

Data observării 01 iunie – 30 iunie 2012

Locul București

(Pentru publicații, vă rugăm să indicați numele, numărul și data publicației; pentru materiale TV vă rugăm să indicați postul, ora și emisiunea: calup publicitar, emisiune pentru mame, etc)

Nr. crt	Descrierea încălcării Compania	Informații despre încălcarea Codului			
		Vârsta actuală a copilului Momentul încălcării Codului	Sursa recomandării	Locul încălcării	Motivația Justificare medicală
1	Recomandare de suplimentare cu lapte formula Nestle	5 luni La naștere	Personal medical (medic și asistentă)	Maternitate	În așteptarea instalării lactației/ fără alte motive medicale
2	Distribuirea de pachete cadou/ lapte formulă Divese companii	5 luni La naștere	Oferit de personalul sanitar	Maternitate	
3	Distribuirea de eșantioane gratuit Nestle	5 luni La naștere	Oferit de personalul sanitar	Maternitate	
4	Recomandare de suplimentare cu lapte formula Nestle	5 luni La naștere	Personal medical (medic și asistentă)	Maternitate	În așteptarea instalării lactației/ fără alte motive medicale
5	Primirea de pachete cadou/ lapte formulă Divese companii	3,5 luni La naștere	Oferit de personalul sanitar	Maternitate	
6	Distribuirea de eșantioane gratuit Nestle	3,5 luni La naștere	Oferit de personalul sanitar	Maternitate	
7	Completarea alăptării cu lapte formulă Humana	4,5 luni	Recomandarea unei prietene		Nu se satură
8	Distribuirea de ceai pentru colici	4,5 luni La naștere	Asistenta medicală	În maternitate	

9	Distribuirea de pachete cadou/ lapte formulă/scutece de unică folosință și gentuță pentru biberon Divese companii	4,5 luni La naștere	Oferit de personalul sanitar	Maternitate	
9	Recomandare de suplimentare cu lapte formulă Vitalact	3 săptămâni La naștere	Recomandat de personalul sanitar	maternitate	Lapte insuficient
10	Distribuirea de ceai pentru colici Baby Drink	4,5 luni La naștere	Asistenta medicală	În maternitate	Distribuirea de ceai pentru colici
11	Distribuirea de ceai pentru colici Baby Drink	1,5 luni La naștere	Recomandarea medicului și propria experiență cu copilul de dinainte	În maternitate	Apariția colicilor la vârsta de 3 zile
12	Primirea de mostre în cadrul uni târg: tetine, biberoane, lingurițe, materiale educative Avent, Chicco, Beaba	6 luni		La expoziție	Promovarea produselor
13	Primirea de materiale educative elaborate de producători	6 luni	Oferite de cadrul sanitar	În maternitate	
14	Recomandarea de lapte formulă, apă și ceai contra colicilor Milupa, Dorna, Baby Drink	4 luni La naștere (formula) La o lună (ceaiul)			Nu se satură cu laptele matern
15	Distribuirea de eșantioane de formulă Nestle	4 luni La naștere	Oferite de cadrul sanitar	În maternitate	
	Pachete cadou cu lapte formulă și biberoane	4 luni La naștere	Oferite de cadrul sanitar	În maternitate	
16	Distribuirea de materiale educative destinate publicului larg la ieșirea din maternitate, cu ocazia unor târguri La ieșirea din maternitate s-a oferit broșura Milupa	10 luni La naștere Între 0-10 luni	Oferite de cadrele sanitare (în maternitate) și la târguri	În maternitate	

	Distribuirea de eşantioane de alimente complementare pentru copil sub 6 luni	10 luni Sub 6 luni		În farmacii	
17	Recomandarea unei mărci de formulă "într-un moment de cumpănă în alăptare" ⁱⁱ	9 luni 3 luni	Recomandarea medicului		
18	Distribuirea de materiale educative destinate publicului larg la ieşirea din maternitate	9 luni La naştere	Oferit de reprezentantul firmei	Maternitate	
19	Distribuirea de pachete cadou ce conţineau căniţă cu cioc, mâncare bebeluşi, broşură nutriţie Nestle	9 luni La naştere	Oferit de reprezentantul firmei	Maternitate	
20	Recomandarea de lapte formulă Humana	4 luni La naştere	Recomandarea medicului, asistentei şi reclame	Maternitate	
21	Recomandarea de alimente complementare unui copil mic de 6 luni Humana	4 luni	Propria experienţă, reclame şi recomandarea unei prietene		
22	Distribuirea de mostre gratuite la târguri, în farmacii (lapte formulă şi cereale) Humana, Milupa	4 luni	Reprezentanţi firmă		
23	Recomandare de lapte formulă la un copil alăptat	1 lună	Recomandarea medicului	Maternitate	"Copilul e prea mîncăcios" ²⁴
24	Recomandare de ceai contra colicilor	1 lună	Recomandarea medicului	Maternitate	
25	Hrănirea copilului cu lapte formulă Milupa	2 luni neprecizat	Mama s-a informat de pe internet după ce a primit un eşantion gratuit		
26	Distribuirea de eşantioane gratuite de lapte formulă milupa	2 luni neprecizat	Reprezentant firmă	În parc	

27	Distribuirea de eşantioane gratuite sau cadouri în maternitate: lapte formulă și biberoane Hipp, Nan, Chicco	11 luni	Reprezentant firmă cord blood cells sub formă de premii/ cadouri	Maternitate în cadrul școlii mamei	
28	Hrănirea copilului cu lapte formulă Nestle	2 luni neprecizat	Mama s-a informat de pe internet		
29	Hrănirea copilului cu lapte formulă Nestle	3 luni	Recomandarea medicului		
30	Distribuirea de pachete cadou în materitate cu biberoane, suzete, scutece	3 luni	Distribuite de asistentă		
31	Hrănirea copilului cu lapte formulă Milupa	5 luni	Recomandare unei prietente		
32	Hrănirea copilului mai mic de 6 luni cu alimente de diversificare	5 luni	Reclame		
	Distribuirea de eşantioane gratuite de suzete	5 luni La naștere	Neprecizat	În maternitate	
	Distribuirea de materiale educative pentru mame Milupa	neprecizat	Nutriționist	În farmacie	

TABEL REZUMATIV ALE ÎNCĂLCĂRILOR CODULUI

Publicații

Data observării 30 mai 2012

Locul: București

Nr. crt	Publicația Tipul de articol	Cine încalcă Codul și cum?		
		Compania	Marca	Tipul de produs ⁱⁱ
1.	Advertorial 1/1 Revista Baby nr 51, ian-feb 2012	Nestle	Nestle junior	Formulă de continuare
2.	Machetă1/2 Revista Baby nr 51, ian-feb 2012	Nestle	Nan	Formulă de continuare, altele
3.	Advertorial 1/4 Revista Baby nr 51, ian-feb 2012	Humana	Humana Junior tee	Formulă de continuare, ceai
4.	Advertorial 1/1 Revista Baby nr 51, ian-feb 2012	Humana	Milchbrei	Cereale
5.	Advertorial 1/2 Revista Baby nr 51, ian-feb 2012	Philips	Avent	Biberon și tetină
6.	Machetă1/1 Revista Baby nr 54, mai 2012	Nestle	Nan	Lapte de continuare
7.	Machetă1/1 Revista Baby nr 54, mai 2012	Nestle	Nestle junior	Formulă de continuare
8.	Machetă1/1 Revista Baby nr 54, mai 2012	Hipp	Growing up mik	Formulă de continuare
9.	Advertorial 1/8 Revista Baby nr 54, mai 2012	Nestle	Smoothie	Suc de fructe
10.	Advertorial 1/8 Revista Baby nr 54, mai 2012	Nestle	Cereale	cereale
11.	Advertorial 1/8 Revista Baby nr 54, mai 2012	Danone	Milupa	Formulă de continuare
12.	Advertorial 1/8 Revista Baby nr 54, mai 2012	Hipp	Frucht pause	Gustare
13.	Advertorial 1/8 Revista Baby nr 54, mai 2012	Humana	Humana Junior	Formulă de continuare

14.	Advertorial 1/8 Revista Baby nr 54, mai 2012	Humana	Humana piure	Altele
15.	Advertorial 1/8 Revista Baby nr 54, mai 2012	Humana	Cereale	Altele
16.	Advertorial 1/8 Revista Baby nr 54, mai 2012	Humana	Schlummer	Lapte formulă, ceai, cereale
17.	Machetă 1/1 Revista Mami nr 5, mai 2012	Hipp	Lapte de creștere	Formulă de continuare
18.	Advertorial 1/8 Revista Mami nr 5, mai 2012	Nestle	Cereale	Altele (Cereale)
19.	Advertorial 1/8 Revista Mami nr 5, mai 2012	Hero	Baby	Altele (biscuiți)
20.	Advertorial 1/8 Revista Mami nr 5, mai 2012	Danone	Milupa	Lapte de creștere
21.	Advertorial 1/8 Revista Mami nr 5, mai 2012	Hipp	Frucht pause	Altele (gustare)
22.	Advertorial 1/8 Revista Mami nr 5, mai 2012	Nestle	Smoothie	Altele (suc de fructe)
23.	Advertorial 1/1 Revista Mami nr 5, mai 2012	Humana	Folgemilch	Lapte formulă, lapte de continuare
24.	Advertorial 1/1 Revista Mami nr 5, mai 2012	Nestle	Nan	Lapte de continuare
25.	Machetă 1/1 Revista Mami nr 5, mai 2012	Nestle	Nestle Junior	Formulă de continuare
26.	Advertorial 1/1 Revista Mami nr 5, mai 2012	Philips	Avent	Altele (pompăde sân)
27.	Eșantion distribuit cu Revista Superbebe nr 4, mai 2012	Danone	Milumil	Formulă de continuare
28.	Macheta 1/1 Revista Superbebe nr 4, mai 2012	Nestle	Nan	Formulă de continuare
29.	Macheta 1/1 Revista Superbebe nr 4, mai 2012	Nestle	Junior	Formulă de continuare
30.	Advertorial 1/4 Revista Superbebe nr 4, mai 2012	Nestle	Nestle	Altele (piure)
31.	Advertorial 1/1 Revista Superbebe nr 4, mai 2012	Humana	HA	Formulă de continuare

32.	Reclamă Revista Superbebe nr 4, mai 2012	Hipp	Hipp	Altele (cereale)
33.	Reclamă Revista Superbebe nr 4, mai 2012	Danone	Milupa cereale	Altele (cereale)
34.	Advertorial 1/1 Revista Superbebe nr 4, mai 2012	Philips	Avent	Biberon și teteină
35.	Articol 6 pagini Revista Superbebe nr 4, mai 2012	Danone	Milupa	Lapte formulă, formulă de continuare
36.	Macheta 1/2 Revista Superbebe nr 4, mai 2012	Nestle	Nestle cereale	Altele (cereale)
37.	Macheta 1/4 Revista Bucate pentru copii nr 22, aprilie 2012	Hipp	Hipp	Lapte de creștere
38.	Macheta 1/4 Revista Bucate pentru copii nr 22, aprilie 2012	Humana	Folgemilch	Formulă de continuare
39.	Macheta 1/1 Revista ce se întâmplă doctore? nr 74, mai 2012	Nestle	Nan	Formulă de continuare
40.	Reclama/ promoție cu discount Ghidul Bebelușului (revista lanțului Sensiblu)	Danone	Milupa	Lapte formulă, formulă de continuare, cereale
41.	Reclama/ promoție cu discount Ghidul Bebelușului (revista lanțului Sensiblu)	Danone	Aptamil	Lapte formulă
42.	Reclama/ promoție cu discount Ghidul Bebelușului (revista lanțului Sensiblu))	Nestle	Nan	Lapte formulă, formulă de continuare
43.	Reclama/ promoție cu discount Ghidul Bebelușului (revista lanțului Sensiblu)	Nestle	Nestle cereale	Altele (cereale)
44.	Reclama/ promoție cu discount Ghidul Bebelușului (revista lanțului Sensiblu)	Nestle	Baby Yogo	Altele
45.	Reclama/ promoție cu discount Ghidul Bebelușului (revista lanțului Sensiblu)	Hipp	Meniuri	Altele

46.	Reclama/ promoție cu discount Ghidul Bebelușului (revista lanțului Sensiblu)	United Pharmaceuticals	Novalac	Lapte formulă
47.	Reclama/ promoție cu discount Ghidul Bebelușului (revista lanțului Sensiblu)	Organix	Organix	Altele (cereale, orez)
48.	Reclama/ promoție cu discount Ghidul Bebelușului (revista lanțului Sensiblu)	Humana	Folgemilch	Formulă de continuare
49.	Reclama/ promoție cu discount Ghidul Bebelușului (revista lanțului Sensiblu)	Philips	Avent	Altele (Biberoane, tetine)
50.	Material promoțional oferit gratuit cu Ghidul Bebelușului (revista lanțului Sensiblu)	Philips	Avent	Altele (Păturică)